

Kirja-arvio

Carl-Gustav Lindén

Uutistoimitusten algoritmeista kirkkaasti ilman kiihkoilua

Nick Diakopoulos. 2019. *Automating the news: how algorithms are rewriting the media*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 322s.

Harvassa ovat henkilöt, jotka olisivat Nick Diakopoulosia paremmassa valmiudessa kirjoittamaan kirjan jännittävästä algoritmien kehityksestä uutistoimituksissa, joissa ne muuttavat journalistien työtä niin hyvässä kuin pahassa sekä usein yllättävin tavoin. Northwesternin yliopiston professori Nick Diakopoulos tekee urauurtavaa testausta uudenaikaisesta laskennallisesta ajattelusta hyödyntävästä journalismista johtamassaan Computational Journalism Labissa. Diakopoulos määrittelee *laskennallisen journalismin* niin, että kyseessä on ”tiedon tuottamisen tutkimus, jossa käytetään journalistista arvo maailmaa heijastelevia algoritmeja” (s. 40). Alun perin datatieteen tutkija Diakopoulos on siirtynyt journalismin tutkimukseen ja tekee yhteistyötä mediayhtiöiden kuten Washington Postin kanssa. Hänellä on syvä ymmärrys uutisalaista, ja tätä ymmärrystä hän yhdistää mielenkiintoonsa monimutkaisiin rakenteisiin ja teknisiin yksityiskohtiin. Diakopoulosilla on sellaista älykkyyttä, tietämystä, uteliaisuutta ja avoimuutta, joita tarvitaan arvioimaan kriittisesti sitä, kuinka algoritmit vaikuttavat uutismedian toimintaan. Hän kuitenkin välttää tekemästä kirjassaan tekoälyn tulevaisuudesta laajoja yleistyksiä, jotka ovat yleensä läsnä alalla ja alan tutkimuksessa.

Mitä algoritmit tekevät? Kirjan määritelmän mukaan ”algoritmi on joukko vaiheita, jotka käyvät toteen tietyssä järjestyksessä ja ratkaisevat näin tietynlaisen ongelman tai saavuttavat tavoitellun lopputuloksen” (s. 16). Kirja keskittyy siihen, kuinka uutisten automatisointia eli luonnollista kieliteknologiaa sovelletaan käytäntöön sosiaalisessa kontekstissa. Kirja alkaa hyvin dokumentoidulla tapauksella, jossa automatisoitua uutiskirjoitusta on käytetty uutistoimisto Associated Pressissa vuodesta 2014 lähtien tiettyjen talousraporttien uutisoinnissa. Kyseisen uutistoimiston yhteistyö ”Automated Insights” -ohjelmantarjoajan kanssa on ihanteellinen esimerkki, sillä se uskottavasti osoittaa, että uutisautomatisointi on hyödyllistä.

Diakopoulosin tavoitteena on yhtäältä hälventää algoritmeja ympäröivää ”kiihkoutunutta mystiikkaa” (s. 3) tai liikainnostusta sekä toisaalta kauhukuvia, joissa robotit tulevat viemään työpaikat. Diakopoulos tarjoaa ohjeistusta algoritmien rajoituksiin ja mahdollisuuksiin uutistoimituksissa kolmen hyvin vakuuttavan johtopäätöksen kautta. Ensimmäiseksi hän peräänkuuluttaa inhimillisen arvon iskostamista kyseisten teknologioiden suunnitteluun ja käyttöön. Toiseksi journalististen työtapojen olisi muututtava

ja kolmanneksi hän osoittaa, kuinka algoritmien käyttö voi edesauttaa kestävämpää uutistuotantoa (s. 4).

Ensimmäisessä luvussa Diakopoulos kehittää hybridijournalismin käsitteen, joka viittaa ihmisen ja koneen väliseen vuorovaikutukseen uutistoimituksessa, jossa ihmiskognitiota tarvitaan täydentämään algoritmien rajoituksia. Hän syventää näkemystään seuraavassa luvussa. Diakopoulos ei kuitenkaan jaa Chadwickin (2013) määritelmää hybridimediajärjestelmästä teknologisenä kehityksenä, joka luo tarpeen uusille tavoille ymmärtää kommunikointia. Toisessa luvussa Diakopoulos analysoi tiedonlouhintaa ja koneoppimista uutisorganisaatioissa, joissa uutislähteistä on haettu tarinoita, erimuotoisia varmistuksia sekä arviointeja. Editoinnin teknologisen kehityksen seuraaminen alkaa olla jo työ itsessään. Esimerkiksi Covid-19-kriisin aikana koneälysovellusten avulla on edistetty pandemiauutisointia. Mediatyhtiöt, kuten Times ja ruotsalainen Aftonbladet, käyttävät tekstiautomaatiota päästäkseen kilpailijoiden edelle Covid-19-uutisoinnissa. BBC lanseerasi väliaikaisen koronapalvelun vastaamaan kysymyksiin Covid-19:ään liittyvistä asioista. Bloomberg vuorostaan käyttää uutistutkakoneälytyökalua lähteiden läpikäymiseen, muun muassa tuoreimpien uutisten löytämiseksi.

Kolmas luku tarjoaa yksityiskohtaisen katsauksen uutisten tuotantoon, kuten AP:n ja Automated Insights -palveluntarjoajan yhteistyöhön. Uutisautomaatio on ala, jossa ihmisen ja koneen välistä kanssakäymistä on kohtuullisen helppoa tutkia. Toimenkuvat jakautuvat selkeästi journalisteihin, jotka kirjoittavat tekstipohjia, ja niihin, jotka suunnittelevat uutisnäkökulmia. Muilla aloilla ohjelmistolle syötetään tekstipohjia ja tietoa, ja lopputuloksena saadaan tuhansia tarinoita. Diakopoulosin tutkimus osoittaa, että tämä luo uusia mahdollisuuksia lahjakkaille journalisteille.

Luku neljä keskittyy vuorovaikutteiseen automatisoituun journalismiin, jossa uutisbotti antaa käyttäjille haluttua tietoa. Monet uutisorganisaatiot ovat ulkoistaneet sisälönjakamisen digitaalisille alustoille kuten Facebookille ja Googlelle. Luvussa viisi Diakopoulos tarkastelee kyseistä ilmiötä ja pohtii positiivisempaa kehitystä, nimittäin journalistisen uutisvirran innovaatiota, joka peilaa uutistoimituksen kulttuuriarvoja sosiaalisen median huomio-optimoinnin sijaan.

Luvussa kuusi Diakopoulos perehtyy jo vuosia työstämäänsä projektiin algoritmista vastuuraportoinnista eli digitalisoituneessa yhteiskunnassa tehtävien automatisoitujen päätöksentekoprosessien journalistiseen tarkistamiseen. Tämä projekti liittyy uudelleen yhteen kaksi journalistiikan osa-aluetta: tutkivan journalismin ja datajournalismin.

Kaiken kaikkiaan Diakopoulos luo etäisyyttä termiin AI (koneoppiminen) ja suosii tarkempaa lähestymistapaa, jossa pureudutaan osiin teknisiä sekä inhimillisiä järjestelmiä. Tämä on hyvä strategia, sillä tästä kuuden vuosikymmenen digitaalisesta unelmasta ei ole vielä olemassa selkeää näkemystä. Sekä journalismintutkijoilla että journalisteilla on tapana ajatella koneoppimista laajana ja epämääräisenä konseptina. Koneoppimisen uutiset ovat usein peräisin IT-alan yrityksistä ja niiden aktiivisesta tiedottamisesta. Yleisin uutislähde koneoppimiselle on esimerkiksi brittiläisessä uutismediassa Pii-laakson yrittäjä Elon Musk (Brennen, Howard ja Nielsen 2018). Journalistien ja mediapäälliköiden keskuudessa on turhautumista selkeiden koneoppimisen määritelmien puutteeseen (Beckett 2019). Tämänhetkinen hype koneoppimisen ympärillä ei helpota keskustelua lainkaan. Vielä on epäselvää, onko kyse pysyvästä ilmiöstä vai kenties vain uudesta trendistä (Milosavljević ja Vobič 2019; Perretti 2019).

Algoritmit tulivat osaksi uutismediaa jo vuosikymmeniä sitten uutistuotannon digitalisaation myötä. Ne vaihtelevat oikeinkirjoituksen tarkastuksesta aina digitaaliseen valokuvaukseen ja kuvanmuokkaukseen helpottaen toimittajien työtä tylsien ja toistuvien töiden osalta. Tästä huolimatta algoritmit tulevat luokitelluksi koneoppimisen alle asiana, joka muuttaa tai tuhoaa uutistoimitusten työpaikat. Tämä olemassaoloa uhkaava asia on oikeastaan väärinkäsitys termien autonomia ja automaatio välillä. Esimerkiksi oikeinkirjoituksen tarkastus ei ole ollut uhka autonomialle, vaikkakin se saattaa välillä kolhia kirjoittajan ylpeyttä.

Lisäksi tutkijat lanseerasivat jo varhain tarttuvan metaforan ”robottijournalismi” (Carlson 2015; Clerwall 2014) joka oletetusti korvasi journalistit (Miroshnichenko 2018). Metafora on tullut jäädäkseen huolimatta itsestään selvistä virheellisyyksistä (Lindén ja Dierickx 2019). Onneksi tästä kirjasta ei löydy lainkaan viitteitä robotteihin. Kuten Diakopoulos osuvasti huomauttaa, ”tarina ei niinkään kuvaa ihmisiä suunnittelemassa ja työskentelemässä automaation parissa, vaan laskennallisia algoritmeja itsessään. Algoritmit eivät korvaa journalisteja” (s. 1). Tämä koneen ja ihmisen välinen kanssakäynnin (HMI) näkökulma on kirjan keskeisimpiä teemoja.

Kirja päättyy optimistiseen sävyyn ja kehottaa akateemisten, teollisten ja kansallisten tahojen väliseen yhteistyöhön, joka kehittäisi algoritmeja ja automaatoratkaisuja sekä vahvistaisi median asemaa yhteiskunnassa. Aihe on alati tärkeä, sillä uutismedia ja journalistit ainakin Yhdysvalloissa ovat valtaosin luovuttaneet tulevien vuosien teknologisen kehityksen teknologiajäteille (Rashidian ym. 2018). Tällainen antautuminen on vaarallinen polku. Diakopoulos kuvaa hybridijärjestelmien mallin, jossa yhdistyy koneoppiminen, journalistien tietämys alasta, algoritmit ja inhimillinen autonomia toinen toistaan täydentäen. Tutkijoiden lisäksi journalistien ja mediapäälliköiden kaikkialla maailmassa tulisi lukea Diakopoulosin teos, mikäli he tahtovat ymmärtää, kuinka uusi teknologia voi parantaa toimitusten työskentelyä ja tehdä editointiprosessia tehokkaammaksi niin, että saavutetaan yleisön näkökulmasta paras lopputulos.

Kirjallisuus

- Beckett, Charlie. 2019. *New powers, new responsibilities: A global survey of journalism and artificial intelligence*. London: The London School of Economics and Political Science. Luettu 6.6.2021. <https://blogs.lse.ac.uk/polis/2019/11/18/new-powers-new-responsibilities/>.
- Brennen, J. Scott, Philip N. Howard ja Rasmus Kleis Nielsen. 2018. *An industry-led debate: How UK media cover artificial intelligence*. Reuters Institute for the Study of Journalism Fact Sheet. Luettu 7.6.2021. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/industry-led-debate-how-uk-media-cover-artificial-intelligence>.
- Carlson, Matt. 2015. “The robotic reporter: Automated journalism and the redefinition of labor, compositional forms, and journalistic authority.” *Digital Journalism* 3 (3): 416–431. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.976412>.
- Chadwick, Andrew. 2013. *The hybrid media system: Politics and power*. Oxford: Oxford University Press.
- Clerwall, Christer. 2014. “Enter the robot journalist.” *Journalism Practice* 8 (5): 519–531. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.883116>.
- Lindén, Carl-Gustav ja Laurence Dierickx. 2019. “Robot journalism: The damage done by a metaphor.” *Unmediated: Journal of Politics and Communication* 2: 152–155.
- Milosavljević, Marko ja Igor Vobič. 2019. “‘Our task is to demystify fears’: Analysing newsroom management of automation in journalism.” *Journalism*, (July 2019). <https://doi.org/10.1177/1464884919861598>.

- Miroshnichenko, Andrey. 2018. "AI to bypass creativity. Will robots replace journalists? (The answer is "yes")." *Information* 9 (7): 183. <https://doi.org/10.3390/info9070183>.
- Perretti, Mattia. 2019. What journalists talk about when they talk about AI. Luettu 6.6.2021. <https://blogs.lse.ac.uk/polis/2019/05/21/what-journalists-talk-about-when-they-talk-about-ai/>.
- Rashidian, Nushin, Pete Brown, Elisabeth Hansen, Emily Bell, Jonathan Albright ja Abigail Hartstone. 2018. Friend and foe: The platform press at the heart of journalism. New York: Columbia Journalism School. Luettu 6.6.2021. https://www.cjr.org/tow_center_reports/the-platform-press-at-the-heart-of-journalism.php.